

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IV Wydział Karny – Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Bartkowiak (spr.)

Sędziowie: SSO Ewa Taberska

SSO Sławomir Jęksa

Protokolant: st. prot. sąd. M. K. (1)

przy udziale inspektora kontroli skarbowej w Urzędzie Kontroli Skarbowej w P. P. K. oraz Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu J. D.

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2017 r.

sprawy **P. P. (1)**

oskarżonego z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Chodzieży

z dnia 16 sierpnia 2016 r. sygn. akt II K 136/16

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Chodzieży do ponownego rozpoznania.

S. J. H. E. T.

UZASADNIENIE

Oskarżony P. P. (1) stanął pod zarzutem tego, że w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r. w C., pełniąc funkcję prezesa zarządu (...) Sp. z o.o. z/s ul. (...), (...)-(...) C. z naruszeniem art. 4 ust. 1, art. 6 ust. 1, art. 7 ust. 2, art. 20 ust. 1, art. 24 ust. 1, art. 28 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591 z późn. zm.) i pomimo spoczywającego na nim obowiązku dopuścił do podawania nierzetelnych danych w prowadzonych księgach rachunkowych tej spółki, przez ujęcie w nich faktur VAT wystawionych przez:

1. (...) T. M., (...)/12, (...)-(...) Ż;
2. (...) T. D., Aleja (...), (...)-(...) I;
3. Przedsiębiorstwa (...), (...), (...)-(...) K;
4. (...) Sp. z o.o., ul. (...), (...)-(...) T;
5. P.R. (...) D. S., ul. (...), (...)-(...) W;
6. (...) M. K. (2), ul. (...), (...)-(...) B;

7. (...) S. M., (...) /1, (...) - (...) T.,

podczas gdy faktury te dokumentowały dostawy złomu, które nie zostały w rzeczywistości wykonane, tj. popełnienia przestępstwa z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Inspektor Kontroli Skarbowej w Urzędzie Kontroli Skarbowej w P. dnia 30 marca 2016 r. wystąpił do Sądu Rejonowego w Chodzieży z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec P. P. (1).

Sąd Rejonowy w Chodzieży na posiedzeniu w dniu 16 sierpnia 2016 r. wydał wyrok zgodnie z wnioskiem oskarżyciela publicznego i uznając oskarżonego **P. P. (1)** za winnego czynu opisanego wyżej tj. przestępstwa z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, na podstawie art. 66 § 1 i 2 kk i art. 67 § 1 kk warunkowo umorzył wobec oskarżonego postępowanie karne na okres 1 roku próby.

Na podstawie art. 67 § 3 kk w zw. z art. 43a § 1 kk orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 2 000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Na koniec zaś orzekł o kosztach postępowania i zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty procesu w kwocie 70 zł i wymierzył mu opłatę w kwocie 60 zł.

Powyższe orzeczenie zaskarżył oskarżony P. P. (1).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a w szczególności naruszenie art. 7 kpk, art. 4 kpk, art. 5 § 2 kpk przy ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, oraz naruszenie art. 17 § 1 pkt 2 i 3 kpk w zw. z art. 9 § 1 kk przy określeniu stopnia społecznej szkodliwości czynu zarzuconego oskarżonemu

- obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 77 ust. 1 ustawy o rachunkowości poprzez uznanie ksiąg rachunkowych prowadzonych przez oskarżonego za nierzetelne

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że oskarżony dopuścił się podawania nierzetelnych danych w prowadzonych księgach rachunkowych spółki przez ujęcie w nich faktur VAT, które dokumentowały fikcyjne dostawy złomu.

Z uwagi na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od stawianego mu zarzutu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto oskarżony wniósł o przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów: protokołu przesłuchania świadka M. K. (2) w postępowaniu kontrolnym prowadzonym przez (...) w B. oraz protokołu rozprawy przed Sądem Rejonowym w Chodzieży z dnia 21.11.2016 r. w sprawie o sygn. akt II K 158/16.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była w części zasadna i w tym zakresie zasługiwała na uwzględnienie. Skutkiem tego była konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Na wstępie analizy środka odwoławczego należy wskazać, iż apelujący zgłosił szereg różnych rodzajowo zarzutów, nie tylko nie porządkując ich względem ważności ale też nie dostrzegając wzajemnego wykluczania się pomiędzy kwestionowaniem stopnia społecznej szkodliwości czynu a jego zawinieniem ze strony oskarżonego. Należy też zwrócić uwagę skarżącemu, iż skoro zarzucił nieprawidłowości w ocenie materiału dowodowego oraz błędy w ustaleniach faktycznych, to nie mógł jednocześnie wskazywać na obrazę prawa materialnego, który to zarzut ma rację bytu, gdy apelujący nie zgłasza zastrzeżeń do prawidłowości poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt II KK 272/16, LEX nr 2139245).

Sąd Okręgowy miał jednak na uwadze, iż apelacja nie pochodziła od fachowego podmiotu i z jej treści można było jednoznacznie wywnioskować, że oskarżony nie zgadza się z zapadłym w jego sprawie wyrokiem tak co do sprawstwa, jak i winy, uważając, iż Sąd Rejonowy w ogóle nie wziął pod uwagę jego wyjaśnień i de facto arbitralnie oparł się na wynikach kontroli spółki, prowadzonych przez organy skarbowe.

Zanim Sąd odwoławczy odniesie się do zaskarżonego wyroku, kilka słów poświęcić należy trybowi, w jakim to orzeczenie zapadło. Jak już wyżej wspomniano, sprawa była przez Sąd Rejonowy rozpatrywana na posiedzeniu, w związku z wnioskiem oskarżyciela publicznego o warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec oskarżonego P. P. (1), złożonym w trybie art. 336 § 1 kpk. Sąd I instancji orzekał na posiedzeniu, uznając, że spełnione są warunki do uwzględnienia wniosku oskarżyciela o warunkowe umorzenie postępowania, wskazane przez ustawodawcę w art. 341 § 2 kpk. Mianowicie, oskarżony nie sprzeciwił się takiemu rozstrzygnięciu, a został prawidłowo zawiadomiony o terminie posiedzenia i doręczono mu uprzednio odpis wniosku (k. 1360), a nadto Sąd nie uznał by warunkowe umorzenie było nieuzasadnione. Wyrok został zatem wydany na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, bez przeprowadzania postępowania dowodowego.

Należało zgodzić się z Sądem I instancji, że spełnione zostały warunki o charakterze formalnym, tj. oskarżony wiedział o wyznaczonym posiedzeniu i wniosku oskarżyciela publicznego o warunkowe umorzenie postępowania oraz, że P. P. nie złożył w tym zakresie sprzeciwu. Jednakże kwestia o charakterze materialnym, tj. zasadność decyzji zawnioskowanej przez oskarżyciela, zwłaszcza w kontekście zarzutów apelacyjnych, nie była już tak oczywista.

W tym miejscu wymaga przypomnienia treść art. 66 § 1 Kodeksu karnego, który wprowadza instytucję warunkowego umorzenia postępowania, wskazując warunki, jakie muszą być spełnione aby ją zastosować. Zgodnie art. 66 § 1 kk sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa. Wśród powyżej wskazanych przesłanek materialnoprawnych istotną dla dalszych rozważań w kontrolowanej sprawie jest uzależnienie dopuszczalności warunkowego umorzenia postępowania od tego, czy okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości. Ustalając tę przesłankę, sąd orzekający musi być bowiem przekonany, że bezsporny jest fakt popełnienia przestępstwa oraz to, że dopuściła się go osoba, wobec której następuje warunkowe umorzenie postępowania karnego. Zatem tego rodzaju decyzja kończąca postępowanie winna być poprzedzona dostatecznym wyjaśnieniem okoliczności dotyczących zarówno sprawcy, jak i popełnionego czynu, które decydują o stopniu zawinienia sprawcy oraz społecznej szkodliwości czynu. Zaznaczyć przy tym warto, iż brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu nie oznacza, że warunkiem zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania jest przyznanie się oskarżonego do winy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 1985 r., RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18). Natomiast brak takiego przyznania się, bądź jego niespójność ze złożonymi wyjaśnieniami, z których de facto wynika, że podsądny kwestionuje swoje sprawstwo bądź zawinienie, powinien skłaniać sąd do szczególnej ostrożności. Podstawą do ustaleń sądu w zakresie „okoliczności zarzucanego czynu” są zaś zebrane w postępowaniu przygotowawczym dowody, które podlegają ocenie. Na podstawie tej oceny sąd winien ustalić istnienie okoliczności decydujących o dopuszczalności warunkowego umorzenia postępowania (vide: Kodeks karny Komentarz pod red. P. Hofmańskiego, teza 5 do art. 66, Wolters Kluwer 2016 r.).

Koncentrując kontrolę odwoławczą na powyżej przedstawionym zagadnieniu, w świetle podniesionych zarzutów apelacyjnych Sąd Okręgowy stwierdził, iż Sąd Rejonowy nie wypełnił owego warunku i przed orzeczeniem o warunkowym umorzeniu postępowania nie zbadał należycie wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Do takiego wniosku doprowadziła lektura akt, a w szczególności uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Opracowanie to winno stanowić odzwierciedlenie dokonanej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, ze wskazaniem powodów uznania określonych dowodów za wiarygodne, zaś w przypadku kwestionowania pewnych środków dowodowych, należało oczekiwać podania logicznych i konkretnych powodów nieuznania ich za podstawę czynionych ustaleń faktycznych (art. 424 § 1 pkt 1 kpk). Niestety jednak uzasadnienie zaskarżonego wyroku tych wymogów nie

spełniało, a cechuje je ogólnikowość, lakoniczność ustaleń oraz bardzo pobieżna ocena dowodowa. Sąd Rejonowy w ustaleniach faktycznych ograniczył się do przytoczenia treści zarzutu, nie podając ani ilości faktur wystawionych przez siedem różnych podmiotów gospodarczych, ani co było ich przedmiotem, na jakie kwoty opiewały owe faktury i kiedy były wystawione. Sąd orzekający w niższej instancji poprzestał też na, niezaskarżonej na akceptację z racji jej ogólnikowości, ocenie wyjaśnień oskarżonego P. P. (1). Wypowiedzi procesowe oskarżonego złożone przed inspektorem kontroli skarbowej (wyjaśnienia z dnia 11 września 2015 r., k. 1323-1324) były dość szczegółowe, zawierały wiele faktów i okoliczności, wedle których oskarżony wykazywał, że nie doszło do popełnienia przestępstwa. Oskarżony utrzymywał bowiem, iż zakwestionowane w księgach rachunkowych jego spółki faktury, dokumentowały transakcje, które faktycznie miały miejsce. Wyjaśniając, P. P. (1) informował, że osobą, która ustalała dostawy, ich warunki, terminy i płatności w imieniu spółki był zatrudniony u niego na stanowisku kierownika sprzedaży P. N. (1). Oskarżony zaś miał nadzorować ten proces, konsultując z w/wym pracownikiem dostawy i ceny.

Apelujący zakwestionował rzetelność oceny wyjaśnień oskarżonego przez Sąd Rejonowy i miał ku temu uzasadnione podstawy, gdyż pisemne motywy wyroku rzeczywiście nie dają ani przekonującej, ani wyczerpującej odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie sąd orzekający uznał ten dowód za wiarygodny, a w jakiej części go zakwestionował i dlaczego. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji poddał analizie tylko jedną z wielu okoliczności poruszanych w wyjaśnieniach przez oskarżonego, odnośnie współpracy z podmiotami gospodarczymi, których autentyczność działalności kwestionował oskarżyciel publiczny i odwołując się do dokumentów skarbowych, w sposób nieodpowiadający standardom procesowym, zakończył analizę. W związku z tym należało przyznać rację apelującemu, iż Sąd I instancji nie wykazał w sposób pełny, jasny i przekonujący powodów, dla których uznał oskarżonego za sprawcę zarzucanego mu występku.

W tym miejscu na uwagę zasługują dokumenty załączone do apelacji, którymi oskarżony chciał wykazać, że zakwestionowane w postępowaniu skarbowym faktury spełniały cechę rzetelności. Poruszane w nich okoliczności nie były dotąd przedmiotem badania przez sąd in meriti w sposób bezpośredni, a jedynie organ ten zetknął się z niektórymi z nich pośrednio, gdyż występujące w tych dokumentach osoby (świadkowie M. K. (2), I. K.) przesłuchiwane były również w toku postępowania kontrolnego w zakresie kontroli podatku dochodowego od osób prawnych za rok 2010, a kończąca tą kontrolę decyzja Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w P. z dnia 11 grudnia 2013 r. stanowiła dowód w niniejszej sprawie karnej. Aktualnie zaś, z powodu podniesienia przez skarżącego kwestii dowodowych, zachodzi potrzeba przeanalizowania zgłoszonych przez oskarżonego racji, do czego zobowiązany będzie Sąd niższej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Zawnioskowane przez podsądnego dowody zainicjowały dodatkowo sprawdzenie przez Sąd Okręgowy przedmiotu sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym w Chodzieży pod sygn. II K 158/16, z której pochodził protokół rozprawy z dnia 21 listopada 2016 r. (k. 1385-1392). W wyniku tych czynności wyjaśniających, podjętych z urzędu, uzyskano kopię aktu oskarżenia z wyżej wskazanej sprawy, z której wynika, iż toczy się sprawa karna przeciwko P. P. (1) i P. N. (1) z art. 56 § 1 kks i przedmiotowo jest ona silnie powiązana z zarzutem postawionym oskarżonemu P. P. w niniejszym postępowaniu (akt oskarżenia z dnia 7.04.2016 r., k. 1410-1423). Mianowicie, chodzi w niej o bezpodstawne pomniejszanie przez (...) Sp. z o.o., w okresie od stycznia 2009 r. do stycznia 2011 r. podatku należnego o podatek naliczony z faktur siedmiu podmiotów gospodarczych – tożsamyh co występujące w czynnie zarzucanym P. P. z art. 77 pkt 1 ustawy o rachunkowości, które to miały charakter fikcyjny. Godny zauważenia jest przy tym zarzut postawiony P. N. (1), którego oskarżono o pozyskiwanie i przekazywanie do działu księgowości faktur VAT, mających potwierdzać dostawy złomu metali przez te same podmioty co podane w części wstępnej niniejszego opracowania, które to dostawy nie zostały w rzeczywistości wykonane (oskarżono go o czyn z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 56 § 1 kks i inne). Z powyższego wynika więc, że P. N. (1) miałby być pomocnikiem P. P. (1) do dokonania przestępstwa oszustwa podatkowego, co winno też być przeanalizowane w niniejszym procesie, w kontekście przedstawionej przez oskarżonego linii obrony, wedle której to właśnie P. N. (1) – kierownik sprzedaży, miał utrzymywać kontakty handlowe z dostawcami złomu i był za nie odpowiedzialny. Oskarżony kwestionuje w kontrolowanym postępowaniu także swoje zwinienie. W swoich wyjaśnieniach opisywał działania P. N., a zatem powyżej zasygnalizowane okoliczności winny być zbadane przez sąd orzekający o odpowiedzialności karnej P. P. za nierzetelność prowadzenia ksiąg rachunkowych, gdyż mogą one rzutować na jego zwinienie i świadomość fikcyjności faktur VAT, jakie miały się tam bezprawnie znaleźć.

Na marginesie Sąd odwoławczy wyraża niezrozumienie dla postępień oskarżyciela publicznego ((...) w P.), prowadzącego oba postępowania karne przeciwko oskarżonemu, gdzie tydzień przed sporządzeniem aktu oskarżenia w sprawie o oszustwo podatkowe, będącego procesem głównym (sprawa o sygn. II K 158/16), skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania w obecnie analizowanej sprawie o czyn z art. 77 pkt 1 ustawy o rachunkowości. Skoro postępowanie z art. 56 § 1 kks wymaga przeprowadzenia licznych dowodów, zawnioskowanych w akcie oskarżenia, trudno zaakceptować stanowisko oskarżyciela skarbowego, który w niniejszym postępowaniu uważał za oczywiste sprawstwo i zawinięcie podsądnego co fikcyjności faktur i zawinięcia P. P.. Niewątpliwym zaś pozostaje, iż na rozpoznaniu tych właśnie kwestii, również pierwszoplanowych w niniejszej sprawie, skupia się proces prowadzony obecnie w Sądzie Rejonowym w Chodzieży pod sygn. akt II K 158/16.

Mając wszystko powyższe na względzie, Sąd Okręgowy stwierdził, że zaskarżony wyrok musi zostać uchylony, a sprawa przekazana Sądowi Rejonowemu w Chodzieży do ponownego rozpoznania, już na rozprawie.

Sąd odwoławczy zgodził się bowiem z apelującym, że okoliczności czynu wymagają wnikliwszego zbadania niż uczynił to Sąd I instancji wydający zaskarżone orzeczenie na posiedzeniu. Z powodu podniesionych zarzutów i po analizie uzasadnienia zapadłego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne wobec P. P. (1) należało dojść do wniosku, iż Sąd Rejonowy bez zagłębienia się w istotę sprawy, opierając się li tylko o dokumenty przedstawione przez oskarżenie, zdecydował się na zakończenie sprawy zgodnie z wnioskiem organu oskarżycielskiego. Tymczasem, jedną z elementarnych zasad procesu karnego, którą należało zastosować również w tym przypadku jest reguła, że organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Sąd II instancji uchylając zaskarżony wyrok uznał, że zachodzi przesłanka z art. 437 § 2 kpk, tj. konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego w całości. Natomiast nieprawidłowości w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku były potwierdzeniem też apelującego, że Sąd Rejonowy co najmniej przedwcześnie orzekł o warunkowym umorzeniu postępowania, (vide: wyrok SA w Gdańsku z dnia 17.03.2016 r., II AKa 438/15, LEX nr 2073883), gdyż sprawa wymagała rozpoznania na rozprawie.

Przeprowadzając postępowanie dowodowe Sąd I instancji będzie zobowiązany poddać wnikliwej analizie treść wyjaśnień oskarżonego, zeznań świadków oraz dokumentów zaprezentowanych przez strony procesowe, starając się zweryfikować je poprzez zestawienie ich ze sobą. Nieodzowne będzie też przy dokonywanej ocenie dowodowej uwzględnienie zasad wiedzy, logiki oraz doświadczenia życiowego (art. 7 kpk) oraz zasady obiektywizmu z art. 4 kpk. W ten sposób Sąd ten powinien dogłębnie ocenić wiarygodność osobowych i rzeczowych środków dowodowych, a następnie poczynić właściwe ustalenia faktyczne i w zależności od uzyskanych wyników wypowiedzieć się w przedmiocie sprawstwa i winy podsądnego. To jest stwierdzić czy jego zachowanie wypełniło wszystkie znamiona zarzuconego mu występku. Zaznaczyć też należy, że ustalenia w zakresie występujących w zarzucie faktur VAT powinny polegać na podaniu konkretnych dokumentów, które zostałyby uznane za nierzetelne, tak aby nie było wątpliwości co stanowi przedmiot czynności sprawczej i jaka jest skala nierzetelności w księgach podatkowych.

--	--

S. J. H. E. T.